

פרק י

הוצאת פסולת עם אוכל

(א) מותר לברור פסולת יחד עם מעט מן האוכל אע"פ שכוונתו לברירה. ולדעת החזו"א אסור ואף חיוב יש בזה.

(ב) אם לוקח עם הפסולת כמות ניכרת מן האוכל או שאין הפסולת מעורבת אלא עם האוכל הסמוך לה - כגון זבוב שבמשקה - אף לדעת החזו"א מותר.

ודינים אלו נכונים גם בתערובת מחמת המגע כמבואר לקמן (פרק כ"ה סעי' ד').

אח"כ 1234567

לחלק התערובת אסור, אבל א"צ שיעור המוכיח דכוונתו לחלק התערובת. ונלענ"ד דהגדר בזה הוא מה שדרך בני"א להפריש לפעמים כמות קטנה כזו לאכילה מועטת.

ומש"כ "או שאין הפסולת מעורבת וכו'" - חזו"א סימן נ"ג כדבאר היתר הט"ז בהוצאת הזבוב עם מעט מן המשקה דאינו מעורב אלא עם המשקה הטופח על גופו ובין סנפיריו, ואין כאן הפרדת פסולת מאוכל והוכיח דין זה מדין שפיית היין הנמצא מעל השמרים דשרי בסעיף י"ד בשו"ע, משום דאין מעורב עמם כלל. (אבל למ"ב ההיתר בכ"ז הוא מהטעם המבואר בסעיף א' כמשנ"ת בחלק העיוני).

(א) "מותר וכו'" - ממ"ב בסימן תק"ו סק"כ דהתיר להוציא פרורי-המצות שלא נכתשו היטב מן הקמח, עם מעט קמח עמהם. וכ"כ בבה"ל ס"ד ד"ה "הבורר" או שישליך מן האוכל עמו, ובעוד מספר מקומות במ"ב שיי"ט וטעמא שבכה"ג ליכא "מעשה ברירה" אלא חלוקת התערובת.

ומש"כ "ולדעת החזו"א אסור וכו'" - חזו"א (או"ח סימן נ"ג) דס"ל דבמעט אוכל פעולתו מוכיחה עליו שאין כוונתו לחלק התערובת והוי מעשה ברירה גמור. וחיוב שייך אם נתקן המאכל לגמרי.

(ב) "אם לוקח וכו'" - מוכח (שם) דדווקא בשיעור קטן המוכיח שאין כוונתו

דוגמאות פרק י'

א. מותר לברור פרורי מצה גדולים יחד עם מעט קמח מצה כדי להכין ביו"ט קניידלעך מקמח המצה הנותר (מ"ב תק"ד סק"כ). ולדעת חזו"א אסור.

ב. זבוב שבתוך האורז או גרעיני לימון שבסלט, מותר להוציאם עם מעט מן המאכל ולהשליכם. ולדעת החזו"א אסור א"כ מוציא עמם כמות מאכל ניכרת.

ג. אורז שחלק מגרגיריו נחרכו, אטריות שחלקם נתקשו על הפלטה, חתיכות תפו"א שנתייבשו ביותר בתנור, מותר להוציא את החלק הרע שבהם יחד עם מעט מן הטוב. ולדעת חזו"א אסור אלא א"כ מוציא עמו כמות ניכרת מן הטוב.

ד. פרי שחלקו רקוב מותר להוציאו כולו מקערת הפירות, ולדעת החזו"א דווקא אם נשאר כמות ניכרת מן הטוב שבו.

ה. פרי או ירק כגון תפוח, אגס, תפוז, מלפפון, עגבניה וכיו"ב שיש בו כמה חלקים רקובים או כמה תולעים מותר להוציאם עם מעט מהפרי. ולדעת החזו"א אסור אלא אם כן מוציא עמהם חתיכה ניכרת מן הפרי. ואם יש רק חלק רקוב אחד או תולעת אחת גם לחזו"א מותר כיון שניכרים הם ואין מעורבים אלא עם האוכל הסמוך להם. (ועיין מש"כ פרק כ"ה סעי' ה' ובמקורות ודוגמאות שם).

ו. שיערה הצפה במשקה מותר להוציאה עם מעט מן המשקה.

ולדעת החזו"א יש חילוק: בשערה הניכרת יכול להוציאה אפילו לבדה דאין מעורבת במשקה כלל אף לא בסביבותיה. ובשערה שאינה ניכרת אסור להוציאה אלא עם כמות ניכרת מן המשקה כדין שאר תערובת פסולת באוכל.

ז. מותר להוציא זבוב או זבובים יחד עם מעט מן המשקה שמעורבים בו, וכשהזבובים רבים עד שנרגש שעוברים את כל המשקה לדעת החזו"א אסור א"כ מוציא עמהם כמות ניכרת של משקה.

פרק יא

הוצאת עצמות מן הבשר (עוף ודגים)

הקדמה (מלשון החזו"א)

אח"כ 1234567

דרך אכילת בשר עם עצמות לכתחילה הוא:

- א. אוחו העצם בידו ונוטל בפיו את הבשר מן העצם.
- ב. וכן נוטל ביד או במזלג את הבשר מעל העצם שבקערה, ואף אם מחזיק ביד השניה את העצם בקערה מותר.
- ג. ואם דבוקים העצם והבשר ומחזיק בעצם ביד אחת והבשר בשניה במושך את האוכל יש להקל.

ונמנה מס' דינים בדרך ברירת עצמות מן הבשר:

- (א) אין להוציא עצמות שנפרדו ומעורבות בבשר, בעוף או בדגים ולהשליכם, אע"פ שדעתו לאכול הבשר הנותר לאלתר.
- (ב) אין להוציא עצמות המחוברות בבשר, בעוף או בדגים, אמנם אין למחות ביד המקילין לעשות כן כדי לאכול הבשר לאלתר, ולדעת החזו"א אף יש למחות בידם.
- (ג) אין להוציא אפי' עצמות שיש מוח בתוכם כשמשליכם.

ביד הנוהגין להקל" ומשמע דלכתחילה בודאי יש להחמיר.

"הקדמה" - חזו"א (סימן נ"ד אות ה').

והחזו"א (סימן נ"ד אות ד') פליג דאין מספיק לימוד הזכות של המ"ב.

(א) "אין וכו'" - שו"ע שי"ט סע' ד', ובה"ל ד"ה "מתוך" וד"ה "חייב" (שם), וכדין בורר פסולת מתוך אוכל דחייב.

(ג) "אין וכו'" - בה"ל (סוף ד"ה "חייב" אות ג'), וביאר הטעם דהו"ב מינים עם הבשר כדין צלי ומבושל, ונפק"מ דבברירת ב' מינים יש אופנים שהפוסקים הקלו ואכמ"ל.

(ב) "אין וכו'" - הבה"ל (שם) לימד זכות על המקילין מחמת דעת היש"ש שפסולת המחובר באוכל לא שייך ביה שם בורר עכ"פ בלא ליתר, ועוד צריך מס' דעות עיי"ש. ומסיה ד"לא נוכל למחות

(ד) יש מתירים להוציא עצמות ולהשליכם כשיש עליהם מקצת בשר. ולדעת החזו"א אסור. אמנם אם יש עליהן כמות בשר ניכרת, מותר להוציאם לכו"ע, אע"פ שמתכווין לברירה. ואח"כ יכול לקחת הבשר מהם כדי לאכלו "לאלתר".

(ה) מותר להוציא עצמות מן הבשר "בדרך אכילה" כלומר שיאכל ^{אוצר החכמה} הבשר שעליהן או המוח שבתוכם או לפחות ימצצם ויהנה מהם. ולדעת החזו"א אם כוונתו באמת לאכול ולהנות מהם - מותר, אבל אם כוונתו רק לברר ולנקות הבשר הנותר - אסור, אע"פ שאוכלם.

(ו) עצמות שנתבשלו היטב ונתרככו עד שראויים לאכילה הרי הם כמין אחד עם הבשר ומותר לבררם. ולדעת החזו"א אסור. ומי ששונאם תמיד, אסור לבררם לכו"ע.

ומש"כ "ואח"כ וכו'" - פשוט כדין בורר אוכל מתוך פסולת לאלתר דשרי (שי"ט ס"א).

(ה) מותר - בה"ל (שם) בשם המאמ"ר, ובסופו הקל גם בהוצאה ע"י מציצה לחוד.

ומש"כ "ולדעת החזו"א וכו'" - חזו"א (שם), וכ"כ באי"מ (שם הערה י') בשם רוב המפרשים, ומסיק להחמיר בזה לדינא. וכ"כ בחוט שני (דף צ"ג) "דאם מתכוון בעיקר לתקן את מה שנשאר בקערה - אסור".

(ו) "עצמות וכו'" - בה"ל (שם) וז"ל - "לא מבעיא אם העצמות רכיכי וראוים ג"כ לאכילה דמצוי הוא דאף לאחר שמפרידם חוזר ואוכלם דבודאי אין שם פסולת עליהו כלל".

ומש"כ "ולדעת החזו"א וכו'" - חזו"א (שם אות ד').

ומש"כ "ומי ששונאם וכו'" - כבה"ל סעי' י' ד"ה "הואיל וראוין".

(ד) "יש מתירין וכו'" - אי"מ (פי"ד אות ד' והערה ט') דייק מדברי החזו"א דכן דעת המ"ב, ושמע כן מהגרש"א והגרנ"ק שליט"א.

ולדעתי העניה אין הדברים מוכרחים, דמשמע ב"מאמר-מרדכי" שהביא הבה"ל ד"ה "מתוך" (שם) שאין להשליך העצמות אף כשיש עליהם מקצת בשר, ובאמת נתקשה בזה שם באי"מ. וגם לדיוק בחזו"א יש תשובה, ועמש"כ בזה בחלק העיוני.

ומש"כ "ולדעת החזו"א אסור" - חזו"א (סי' נ"ד אות ג').

ומש"כ "אמנם אם יש עליהן כמות בשר וכו'" - כן משמע מלשון הבה"ל והחזו"א הנ"ל דמיירי רק בעצמות שיש עליהם קצת או מעט בשר, אבל בהרבה בשר שרי, והטעם: א. דבכה"ג אפשר דלכו"ע בטילה העצם לבשר. ב. אין בזה מעשה ברירה אלא חלוקת התערובת. וגדר כמות ניכרת נרא' כל שפעמים מפריש כמות כזו לצורך אכילה מועטת.

דוגמאות פרק י"א

הקדמה דרך ההיתר היא ליטול הבשר מן העצם בפיו, בידו או במזלג וכל כיו"ב.

^{לער' חסידים} (א"ד) כאשר אוכלים עוף אין להוציא העצמות ממנו ואח"כ לאכול הבשר, אלא יאכלו הבשר וישאירו העצמות במקומם. ואם יש על העצמות מקצת בשר יש מתירים להוציאם. ולדעת החזו"א אין להקל אלא באופן המבואר בסעיף ה' בסמוך.

(ב) א. עצם שיש עליה כמות בשר ניכרת, מותר להוציאה אף כדי לברר הבשר הנותר ואפי' בלי לאכול מהבשר שעליה. לכן שוק שרוב בשרה עדיין עליה מותר להוציאה משאר הבשר כדי לנקותו ואח"כ יכול לאכול הבשר מן השוק לאלתר.

ג. אין לקרוע הדג מגבו ולהסיר השדרה שבאמצע אפילו כדי לאכול מיד (בה"ל).

(ח) א. מותר לקחת עצם שיש עליה מקצת בשר ולאכול, ואם אין עליה בשר ימצצנה ואח"כ ישליכה. ולדעת החזו"א אם כוונתו רק לברירה אסור, ואם מתכוון באמת גם לאכול מותר. [ונראה דכל שעושה כן רק מחמת האיסור אבל בחול לא היה אוכל את מקצת הבשר או מוצץ העצם אסור].
ב. נשים המכינות לילדיהן, העוף או הדג נקי מעצמות, יטלו הבשר מן העצם דוקא ולא להפך, או שימצצו כל עצם שמוציאות ויהנו ממנה. ולדעת החזו"א אין להתיר ע"י מציצת העצמות.

ג. עצמות שאין עליהם לחלוחית הראויה למציצה כמצוי בעצמות דגים, אין להוציאם מן הבשר אפילו דעתו למצוצם.

(ו) א. עצמות רכות מאוד הראויות לאכילה כמצוי בעצמות שבחמין (טשולנט), מותר להוציאם מן הבשר אף בלי לאכלם, ולדעת החזו"א אסור ודינם כנ"ל ס"ה.

ב. מי שאינו אוהב את העצמות הרכות ותמיד אינו אוכלם, אסור לבררם אפי' נתרככו.

ג. אין לגדול לברור עבור קטנים שאין אוהבים את העצמות הרכות, אע"פ שהוא אוהבם, וכל שכן בעצמות קשות, אא"כ יוציאם ב"דרך אכילה" כנ"ל סעי' ה'.

אוצר החכמה
פרק יב

קילוף פירות וירקות (מקורו מסימן שכ"א סעיף י"ט)

(א) מותר לקלוף בידו או בסכין את כל סוגי הפירות, ירקות וקטניות כדי לאכלם לאלתר, אבל לא ע"י מקלף, שחשוב כלי המיוחד לברירה. ויש סוגי קליפות שרגילים לקלוף שלא בשעת האכילה כגון הקליפה

לאכלו לאלתר, דחשיב ברירה בכלי, דהתם הכף מסייעת לעצם הברירה והצמצום חשוב "דרך ברירה" כמ"ש שם בשעה"צ, משא"כ בסכין כמשנ"ת.

וכתב עוד באי"מ (פ"ז סעי' כ"ב) בשם "מחזה אליהו" סי' נב, דאף סכין מיוחדת שיש לה להב כפוף המיועדת לחיתוך האשכולית או האגס מקליפתם אינה כלי של ברירה ומותר להשתמש בה כיון שנשאר עם הקליפה הרבה מן הפרי ואוכלים הפרי שנשאר, וגם החזו"א מודה בזה.

ומש"כ "ובקטניות וכו'" - שו"ע שי"ט ס"ו.

ומש"כ "אבל לא ע"י מקלף וכו'" - אג"ט סעי' ו', ואי"מ (פ"ז סעי' ט) בשם הגרנ"ק שליט"א ועוד. והטעם כתב באי"מ (שם הערה ע') כיון שהמקלף עשוי בצורה כזו שיחתוך בדקדוק הקליפה (לבדה), והברירה נעשית ע"י הכלי.

[דע דיש שמחמיר שלא לקלוף קיבוץ גדול יחד אפילו בידו ולאלתר, משום דנראה כבורר. וזה שיטת רבנו פרץ הביאו ר' ירוחם (ח"ח נ"ב ע"ז ע"ג) והעתיקו

(א) "מותר וכו'" - רמ"א (שכ"א סי"ט) וכדפרשו הראשונים לירושלמי דאסר דווקא בלהניח. ואע"ג דנוטל פסולת מן האוכל שרי, דא"א בעניין אחר ודרך אכילתו בכך (בה"ל שם בשם מאמר מרדכי). ודע דעיקר ההיתר הוא ה"דרך אכילה" וא"א בע"א מברר שבאמת הוא כן.

ומש"כ "בסכין" - כמבואר בפוסקים (אג"ט סעי' ו', אג"מ או"ח סי' קכ"ד, אי"מ פ"ז סעי' כ"ד בשם הגרנ"ק שליט"א ועוד) שחשוב השימוש בו כבורר בידו. ובאג"מ (שם) הוכיח כן מהא דמותר לקלוף תפוחים לאלתר (מ"ב סי' שכ"א סקפ"ד) והרי א"א לקלפם בידו. וביאר הטעם דאין הסכין מסייעת לעצם הברירה (שנעשית ע"י שמצמיד בידו את הסכין לקליפה) אלא רק לחיתוך עכ"ד. ובאי"מ (פ"ב הערה ו') כתב עוד שהקילוף "דרך אכילה" הוא עי"ש, ור"ל שכן הדרך הרגילה לאכול וא"כ אפי' מסייע הסכין לברירה שרי. ולא דמי קלוף בסכין למה שאסר המ"ב (שי"ט סקס"ב) ליקח השומן מע"ג החלב ע"י כף בצמצום אפי' דעתו

הירוקה שע"ג האגוזים, ויש בקילופם, אפילו לאלתר ובידו, משום מלאכת "דש" ויבואר לקמן פרק ט"ו אי"ה].

[אוצר החכמה]

[לחיות 1234567]

(ב) הקולף פירות, ירקות או קטניות שקליפתן אינה נאכלת כגון תפוז בצל וכיו"ב "לאחר-זמן" או בכלי המיוחד אפילו "לאלתר" - חייב משום בורר.

(ג) גם פירות וירקות שקליפתן נאכלת עם הפרי לרוב העולם, אך לבדה אינה ראויה אלא ע"י הדחק כגון תפוח עץ ומלפפון, אסור לקלף "לאחר-זמן" או בכלי המיוחד אפילו "לאלתר". ויש מתירין.

(ד) פירות וירקות שקליפתן נאכלת לבדה שלא ע"י הדחק כגון שרביטי

וטעם האיסור דאזלינן לענין בורר בתר סופו ואז אינם ראויים, וכדביארנו בחלק העיוני בשם שבה"ש סקמ"ה. ועיי"ש שצידדנו גבי קליפת ענב, עגבניה ופלפל וכיו"ב להיתר דחשיבי כמאן דליתא כלל, ודמי לדין יין עם קסמין דסעי' י' דלא אזלינן ביה בתר סופו.

ומש"כ "ויש מתירים" - פמ"ג (א"א שכ"א סעיף ל') שהקשה על המ"א הנ"ל וז"ל "דע דקליפת התפוחים רוב העולם אוכלין אותו כך בלי דחק וכו'" - ור"ל דמין אחד הוא עם הפרי, ולפ"ז אף בכלי יהיה מותר לבררו. והסכימו עמו כמה אחרונים והם - האג"ט, שבה"ש, קצו"ה, מנ"ח, ח"א והביאו גם בשעה"צ (סי' שכ"א צח). ונראה דס"ל דאפשר לסמוך על דבריו בשעת הדחק. אמנם מדויק בדברי הפמ"ג דפרי שנאכל עם קליפתו רק ע"י הדחק גם לשיטתו יש לאסור, ועיין בדוגמא ה'.

(ד) "פירות וכו' מותר" - פשוט דבכה"ג חשיב הכל מין אחד כמ"ב (שי"ט סקכ"א).

הב"י (סוף שכ"א) והא"ר ותו"ש, וכה"ח (שם). ומשמע דמדרבנן הוא. אמנם בבה"ל "לקלוף" (שם) הקשה עליו מביצה (י"ג:) דרב מקלפא ליה דביתהו כסי וכו' וכתב ואפשר דמטעם זה השמיטו הרמ"א ולא העתיקו להלכה].

(ב) "הקולף וכו'" - רמ"א (שכ"א סי"ט) "אסור לקלוף שומין ובצלים וכו'" ומקורו מירושלמי שהעתיקו הראשונים, והביאם בב"י (שם). ו"אסור" דנקט לאו דוקא אלא אף "חייב" כדביאר הבה"ל שם ד"ה "לקלוף".

ומש"כ "או בכלי וכו'" - פשוט כדין כל בורר אוכל מפסולת והכא לא גרע, וכן נקטו האחרונים בפשטות עיין אג"ט אות ו' ועוד.

(ג) "גם פירות וירקות וכו'" - המ"א (שכ"א ס"ל) השווה דין קילוף תפוחי עץ לקילוף שומים דאסור לאחר, והעתיקו המ"ב (שכ"א סקפ"ד), להלכה.

ונראה דהאיסור הוא מדרבנן וכדמוכח מהא דהביא כמקור לדבריו את דין עלים מעופשין דאין ראויים לאכול אלא ע"י הדחק, ואיסורם מדרבנן.

קטניות הלחים, מותר לכו"ע לקלפם אפילו "לאחר-זמן", ואפילו בכלי המיוחד.

ה) הקילוף שנאסר כגון "לאחר-זמן" הוא גם אם נוטל עם הקליפה מעט מן הפרי הרגיל לצאת עמה. ואם נוטל קצת יותר מן הפרי יש מתירין, ולדעת החזו"א אסור, כיון שבטל הוא לקליפה. אמנם אם נוטל שכבה ניכרת מן הפרי עם הקליפה מותר לכו"ע, ויכול אחרי כן ליקח את הפרי מן הקליפה כדי לאכלו לאלתר.

דוגמאות פרק י"ב

א. כל מיני הפירות והירקות כגון אבוקדו, תפוז, מנגו, אננס בנה גזר בצל וכו' מותר לקלוף בידו או בסכין לצורך אכילה לאלתר, אבל ע"י מקלף אסור.

ב. מותר לקלוף שומין ובצלים, גזר, לפת, מלפפון וכיו"ב כדי להכין סלט ירקות שיאכל לאלתר, והמחמיר לעשותו מע"ש תע"ב (מ"ב סקי"א בשם א"ר).

ג. מותר לקלוף בנה, אננס תפוז וכיו"ב כדי להכין סלט פירות, שיאכלנו לאלתר. והמחמיר לעשותו מע"ש תע"ב (מ"ב סקי"א בשם א"ר).

ד. מותר לפצח בוטנים, גרעינים פסטוקים וכיו"ב כדי לאוכלם לאלתר.

נראה דלא עדיף מעצם שעל גבה בשר דאסר החזו"א להוציאה (נ"ד אות ג').

ומש"כ "אמנם וכו' מותר לכו"ע וכו'" - דבכה"ג הקליפה בטילה לפרי ועוד שהרי הוא כמחלק התערובת דשרי אף במתכוין לתיקון ולכו"ע כמ"ש לעיל (שם).

ומש"כ ויכול אחרי כן וכו' - פשוט כדין בורר אוכל מתוך פסולת לאלתר שי"ט ס"א.

ה) "הקילוף וכו'" - קצו"ה (קכ"ה סקמ"ב) כדמוכח מהא דאסר המ"א לקלוף תפו"ע לאח"ז, אע"ג דרגילות שנשאר עם הקליפה מעט מן הפרי.

ומש"כ "ואם נוטל מעט יותר וכו' יש מתירין" - אי"מ (פ"ד הערה ט') דס"ל בדעת המ"ב שמותר להוציא עצם שעליה בשר, וה"נ כאן דלא שנא, ועמש"כ בזה לעיל (פי"א סעי' ד' במקורות).

ומש"כ "ולדעת החזו"א אסור" - כן

ה. מותר לחתוך אבטיח או מלון מקליפתו (מהקלח) כדי לאכלו לאלתר.

ו. מותר לחתוך אשכולית או אננס מתוך קליפתם ע"י הוצאה בסכין שיש לה להב כפול, כדי לאכלם "לאלתר" (מאי"מ פ"ז סכ"ב).

(ב) א. אין לקלוף בצל או שום אפילו בידו או בסכין אם אין אוכלם לאלתר.

ב. כן הדין בשאר ירקות ופירות שאין קליפתן נאכלת כגון: לפת, תפוזים, בננות, קלמנטינות, אננס, קיוי, מנגו, אבוקדו וכיו"ב דאין לקלפם כדי לאכלם לאחר זמן.

ג. יש להזהר שלא לקלוף להכין סלט ירקות או פירות אם אין אכלו "לאלתר". והמחמיר להכינו מע"ש תע"ב. (מ"ב סקי"א בשם א"ר).

ד. אין לקלוף פיצוחים כגון גרעינים שחורים או לבנים, פסטוקים, בוטנים וכיו"ב. אם אין אכלם לאלתר. לכן יש להזהר שלא להכניס לאורחים או בני הבית שיגיעו מאוחר יותר.

ה. אין לקלוף הפירות או הירקות הנ"ל ע"י מקלף המיועד לכך, אפילו כדי לאכלם מיד, כיון שחשוב ככלי המיוחד לברירה.

(ג) א. אין לקלוף תפוח-עץ אפי' בידו או בסכין אם אין אוכלו לאלתר כגון להכין עמו סלט פירות שיאכלנו לאחר זמן. ויש מקילים בזה ואפי' בכלי מיוחד כגון מקלף.

ב. כן הדין בשאר פירות וירקות הנאכלים עם קליפתן והקליפות לבדן נאכלות רק ע"י הדחק כגון: אפרסק, אגס, תמר, מלפפון צנון וכיו"ב. לכן אין להכין עמהם סלט פירות או ירקות שיאכלנו לאחר זמן, ויש מקילים.

ג. וכן הקליפה הדקה שע"ג האגוזים או השקדים או הקליפה החומה שע"ג בוטנים, אין לקלפם כדי לאכלם לאחר זמן, ויש מקילים.

ד. מותר לקלף עגבניה, פלפל, ענבים וכיו"ב אפילו לצורך "לאחר-זמן" ואפילו ע"י כלי, שקליפתן כבטילה לפרי.

ה. אין לקלף אפרסמון, תפוז, אבוקדו, גזר וכיו"ב שנאכלים עם קליפתן רק ע"י הדחק - כדי לאכלם "לאחר-זמן", אבל כדי לאכלם "לאלתר" מותר לקלפם בידו או בסכין, ולא ע"י מקלף.

(ד) א. שרביטי קטניות לחים אשר קליפתם נאכלת אף אחר הסרתם, מותר להוציאם מהם אף לאחר זמן ובכלי. ובכלל זה הקליפה הירוקה שעל גבי האגוזים ושקדים בתחילת גידולן כשהיא רכה.

ב. כן הדין בכל פירות וירקות וקטניות שקליפתן נאכלת גם לבדה שלא ע"י הדחק.

(ה) א. אין לקלף תפוז"ע לצורך לאחר זמן (לדעת האוסרים) אע"פ שאין הסכין מצמצם ונשארת שכבה דקה מן הפרי דבוקה לקליפה, ואם לא חתך בצמצום והוסיף מעט יש מתירין, ולדעת החזו"א - אסור. ואם חותך חתיכה ניכרת מן התפוח עם הקליפה - מותר לכו"ע.

ב. כן הדין בקילוף שאר פירות כגון אננס, קיוי וכיו"ב.

ג. אין לחתוך אבטיח או מלון מקליפתו (מהקלח) לצורך לאח"ז כגון להכניסו לקירור, אע"פ שנשארת שכבה דקה מן הפרי דבוקה לקליפה. ואם משאיר מעט יותר מן הפרי יש מתירים ולדעת החזו"א אסור, ואם משאיר שכבת פרי ניכרת מותר לכו"ע. ויש להזהר שתשאר שכבת הפרי לאורך כל הקליפה.

פרק יג

הוצאת גרעינים ועוקצים מפירות וירקות

הקדמה (מלשון החזו"א גבי עצמות)

דרך אכילת פירות וירקות שיש בהם גרעינים ללא נדנוד היא:
א. לאחוז הפרי בידו ונוטל בפיו בשר הפרי מן הגרעין.
ב. וכן בנוטל ביד או בסכין את בשר הפרי מעל הגרעין, ואף אם מחזיק הגרעין ביד השניה בקערה - מותר.
ג. אם דבוקים הגרעין והבשר ומחזיק הגרעין ביד אחת והפרי ביד השניה ומושך את האוכל יש להקל.
ד. או שיכניס הפרי עם הגרעין לפיו ויוציא הגרעין מפיו.
ונמנה מספר דינים בדרך הוצאת הגרעינים:

א) המוציא גרעיני פירות או ירקות כדי לאכול את הפרי "לאחר-זמן", או בכלי המיוחד לכך אפילו "לאלתר" חייב משום "בורר". ובפירות וירקות שרגילים להוציא גרעיניהם רק מתוך הפה כגון תפוזים, ענבים וכיו"ב אפילו בידו ו"לאלתר" חייב (ועיין עוד בסעיף ב').

דזורק הגרעינים הקשים להניח לאח"ז הוי בורר, והעתיקו במ"ב (שכ"א סקפ"ד) ובפשטות הוא כדין בורר פסולת מתוך אוכל שי"ט סעי' ד'. אלא שלענין "לאלתר" שייך ביה סברת "דרך אכילה" כדלקמן.

ומש"כ "או בכלי וכו'" - דלא עדיף מקילוף הפרי דשרי "לאלתר", וע"י כלי המיוחד חייב כדין הבורר אוכל מתוך פסולת ע"י נפה וכברה בשי"ט סעי' א'. ומש"כ ובפירות וירקות שרגילים וכו' - דבפירות אלו ודאי שאין "דרך אכילה"

הקדמה "דרך וכו'" - זה לשון החזו"א (סימן נ"ד אות ד') גבי עצמות וה"ה לגבי גרעינים שענינם שווה.

ומש"כ באות ב' - "בנוטל ביד את בשר הפרי" - בכלל זה נמי מש"כ (שם אות ה') "ואם מקפל האוכל עד שהגרעין נופל שפיר דמי", והיינו מקפלו כלפי חוץ, אבל אין לנער הפרי כדי שיפול.

ומש"כ באות ד' - "או שיכניס וכו'" - (שם אות א') בשם הרמב"ן.

א) "המוציא וכו' חייב" - בפמ"ג (א"א סי' שכ"א ס"ל) גבי פלויימין (שזיף) כתב

(ב) ישנם פירות שנסתפקו הפוסקים אם הסרת גרעיניהם היא בכלל "דרך אכילתם" כגון שזיף, תפוז וכיו"ב, לכן לדינא לכתחילה אין להסיר הגרעינים מהם אפילו כדי לאכלם לאלתר. אמנם אם אווז הפרי בידו, מותר להוציא הגרעינים מן המקום שעומד לאכול מיד בפעם אחת. ולדעת החזו"א - אסור.

(ג) אין להוציא גרעיני פירות ולהשליכם אף אם נמשכים עמהם חוטי הפרי כגון באפרסק וכיו"ב, ואם נמשך גם מקצת מבשרו יש מקילין ולדעת החזו"א אסור.

אוצר החכמה

ומש"כ "אמנם אם אווז הפרי בידו וכיו"ב - בפמ"ג (שם) וז"ל "אבל מיד לא מבעיא נותן לפה שרי כסימן שי"ט סי"ו, והעתיקו המ"ב (שם).

ואע"ג דבשעה"צ (צ"ח) הקשה אראייתו, לדינא מסכים עמו, משום דיש לצרף את דעת הרמב"ן שמתיר לבורר הפסולת מן האוכל בשעת האכילה ממש, כמ"ש לעיל (פרק ט' סעי' ד') בנידון "ברירה בסמוך לאכילה", וכ"כ באי"מ (פי"ג הערה י"ט).

ומש"כ ולדעת החזו"א אסור - חזו"א (סימן נ"ד אות ה') ס"ל דלא שייך היתר דקילוף פירות בהוצאת הגרעינים. וטעמא בפשטות משום דאפשר לאכלם בע"א, דהיינו מבחוץ, ושוב לא הוי כלל "דרך אכילה" בהוצאתם.

(ג) "אין להוציא וכיו"ב - בכה"ג פשוט שהסיבים הנמשכים בטלים לגרעין, והו"ל כבורר פסולת, אא"כ יהנה מהם כמבואר בסמוך סעי' ד'.

ומש"כ "ואם נמשך גם מקצת מבשר וכיו"ב - אי"מ (פי"ד אות ד') בדעת המ"ב. ועיין מש"כ בזה בפרק י"א סעי' ד' בממורות.

להוציא גרעיניהם קודם האכילה, וא"כ הו"ל כשאר בורר פסולת מתוך האוכל. ואם אווז הפרי בידו ודעתו לאכלו מיד דינו כמבואר בדין "ברירה סמוך לאכילה" (לעיל פרק ט') שלדעת המ"ב אין למחות ביד הנוהגים להקל בכך ולדעת החזו"א אף יש למחות בידם. ובאי"מ (פי"ג הערה כ"ב) כתב שלדעת המ"ב בכה"ג אף יש להקל לכתחילה וצ"ב. אוצר החכמה 1234567

(ב) "ישנם פירות שנסתפקו וכיו"ב לכן לדינא לכתחילה וכיו"ב - הנה הפמ"ג הנ"ל בסק"א כתב גבי הוצאת גרעיני שזיף ותפוז - אף באותה סעודה שרי באפשר, דא"א בע"א לא הוי פסולת מאוכל והבין והביאו המ"ב (שכ"א סקפ"ד).

הנה אע"פ שצייד להתיר, מסיק דוקא ב"אפשר", ע"כ ודאי יש להחמיר לכתחלה ואפשר דבשעת הדחק יש להקל, ובפרט דיש לצרף גם את שיטת היש"ש שהביא המ"ב בסקכ"ד וצ"ב. והטעם שנסתפק נ"ל דכיון שיש אפשרות לאכול הפרי מבחוץ, אלא שדרך העולם להוציא הגרעין תחילה, לא ברירא דסגי בהכי להתיר הוצאת פסולת משום דבעינן "דרך אכילה" גמורה.

אמנם אם יש עליהם חתיכה ניכרת מבשר הפרי מותר להוציאם לכו"ע. ואח"כ יכול ליקח הפרי כדי לאכלו "לאלתר".

(ד) מותר להוציא גרעיני פירות ע"י שימצוץ כל גרעין מעט, ויהנה ממנו. ולדעת החזו"א אסור, אלא אם כן כוונתו בהוצאה להנות באמת ממציצת הגרעין, ולא לנקות הפרי.

(ה) פירות שאי אפשר לאכלם ללא הסרת הגרעינים ודרך אכילתם בכך כגון קיבוץ גרעיני אבטיח בראש הקלח, מותר להוציאם בידו או בסכין כדי לאכול הפרי לאלתר, כדין קילוף הפרי.

(ו) פירות וירקות שרגילים לאכלם עם גרעיניהם כגון תאנים, עגבניות וכיו"ב מותר להוציא הגרעינים, אף לאחר זמן ובכלי.

(ז) גרעינים קטנים שבפירות כגון שבאבטיח או גרעינים שנפרדו מן הפרי אבל מעורבים עמו, מותר להוציאם יחד עם מקצת מבשרו. ולדעת

בע"א ודרך אכילתו בכך. וכן מוכח מהפמ"ג שהבאנו בסעי' ב' שיש לדמותם אהדדי.

ונראה דאף החזו"א מודה בזה, והאי דפליג אהוצאת עצמות (סימן נ"ד) הוא רק משום דאפשר לאכול הבשר בלי להוציאם תחילה.

(ו) "פירות וכו' מותר" - כדין יין שיש בו קסמין דאם נשתה כך לרוב בנ"א מותר לסננו (שי"ט סעי' י'). ואע"ג דאין הגרעינים נאכלים בפ"ע, שרי, דהרי הם בטלים לפרי (ול"ד לקליפה).

ודע דבכלל זה גם החוטים הלבנים הדקים שבפלחי התפוז (ולגבי החוטים הלבנים העבים עיין לקמן ס"ח במקורות) וכן החוטים החומים הדקים שע"ג הבגנה דשרי להוציאם.

(ז) "גרעינים קטנים וכו' או שנפרדו וכו' מותר וכו'" - טעמא דלא בטל מקצת מן הפרי לאלו הגרעינים והוי כמוציא

ומש"כ "ולדעת החזו"א וכו'" - חזו"א (נ"ד, ג').

ומש"כ ואמנם כו" - כמשנ"ת בדין הוצאת עצמות (פרק י"א סעיף ד') עיי"ש במקורות.

(ד) "מותר להוציא וכו' שימצוץ וכו'" - כ"כ בבה"ל (שי"ט סעי' ד' סד"ה "מתוך") גבי הוצאת עצמות מן הבשר, ועניינם אחד.

ומש"כ "ויהנה ממנו" פשוט דאל"ה ליכא שימוש בגרעין שהוציא והו"ל בורר פסולת.

ויש להזהר שלא להתיר ע"י מציצת גרעינים שאין הנאה במציצתם.

ומש"כ "ולדעת החזו"א וכו'" - חזו"א (סי' נ"ד אות ג').

(ה) "פירות שא"א וכו' מותר" - דבכה"ג איתא לסברא דהיתר קילוף פרי המבואר ברמ"א שכ"א סי"ט ובבה"ל שם ד"ה "לקלוף" בשם המאמר, שא"א

החזו"א אסור, עד שיטול כמות ניכרת מן הפרי עמהם. ואח"כ יכול לקחת הפרי כדי לאכלו לאלתר.

(ח) גרעינים שאוכלים את תוכם (כגרעיני השזיף בזמנם), אם טעם תוך-הגרעין דומה לפרי עצמו, מותר להוציאם אף כדי לברר הפרי. ואם הוא שונה, אסור, אלא אם כן אוכל תוכו לאלתר, שהרי הם כשני מינים. (ט) דין הוצאת עוקצי-הפירות הוא כדין הוצאת גרעיניהם וכגדרים שנתבארו לעיל. דהיינו בפרי שאי אפשר לאכלו בעניין אחר ודרך אכילתו היא להסיר תחילה את עוקציו - מותר להוציאם. ובפרי שספק הדבר, מותר רק כשאוחזו בידו ודעתו לאכלו מיד. ולדעת החזו"א אסור אלא יאחז בעוקץ וימשוך הפרי אליו.

דוגמאות פרק י"ג

הקדמה

מותר לפתוח פירות כגון: שזיף, משמש, אפרסק וכיו"ב כדי לאכלם לאלתר, אע"פ שהגרעין יפול מאליו, אבל אין לנער הפרי כדי להפילו. (א) א. המוציא גרעיני פירות כגון תמרים, תפוז"ע, שזיף, אפרסק, אבוקדו

(ח) "גרעינים שאוכלים וכו'" - גרעינים אלו דמי לעצמות שיש בתוכם מוח דמבואר בבה"ל ס"ד סד"ה "חייב" דבטלים למוח, ואעפ"כ אסר ברירתם משום דהוה המוח כב' מינים עם הבשר. לכן צריך לבדוק כל פרי אי תוך הגרעין כמין א' עם הפרי ומותר לבררו או כב' מינים ואסור.

(ט) "דין עוקצי הפירות וכו'" - כן מסתבר לדמותם אהדדי וכן נקטו פוסקי-זמננו, ובכלל זה גם החוטאים הלבנים העבים שבין פלחי התפוז וכיו"ב. ויש לדון בכל דבר לגופו האם יש "דרך אכילה" בהוצאתו או לא.

פסולת עם מעט אוכל דשרי למ"ב בכמה מקומות, ולדעת החזו"א (סימן נ"ג) אסור. ולא מיירי במוציא רק לחלוחית הפרי אלא מקצת מגופו.

ודע דבדאיכא רק גרעין אחד או שנים בחתיכה י"ל דאף לחזו"א מהני להוציאם עם מעט מן הפרי דחשיבי כמעורבים רק עם סביבותיהם לכל היותר וכדין זבוב במשקה.

ומש"כ בדעת החזו"א "עד שיטול וכו'" - דבכה"ג הגרעין בטל לפרי. ועוד שהרי הוא כמחלק התערובת, דמותר, אף במתכוין לברירה, כחזו"א סי' נ"ג.

וכיו"ב כדי להכין מהפירות סלט שיאכלנו "לאחר זמן" חייב. (ואפילו לאלתר יש לאסור כמבואר לקמן סעי' ב' דוגמא א').

ב. המוציא את גרעיני הירקות כגון מהפלפל, וכיו"ב כדי להכין סלט ירקות שיאכלנו "לאחר זמן" חייב. (ואפילו לאלתר יש לאסור. ועיין האופן המותר סעיף ז' דוגמא ג').

ג. אין להוציא גרעיני זיתים ע"י כלי המיוחד להוצאתם אפילו כדי לאכלם לאלתר.

ד. פירות כגון: תפוז וקלמנטינה, ענבים עם גרעינים, זיתים (רגילים), צימוקים (מזן עם גרעינים גדולים) וכיו"ב שדרך בני-אדם להוציא גרעיניהם רק מתוך פיו, אין להוציא את גרעיניהם קודם אכילתו אפילו כדי לאכלם לאלתר, אלא יכניסם לפיו עם הגרעינים ויוציא הגרעינים מפיו, או שיאכל בשר הפרי שמעל הגרעין.

ה. הגרעינים שבתוך חתיכות האבטיח דרך רוב בני אדם להוציאם רק מתוך הפה, לכן דינם כנ"ל שאין להוציאם קודם האכילה. אבל מותר להוציאם עם מעט מן הפרי כמבואר לקמן דוגמא א' וב' בסעיף ז' עיי"ש. (ועיין לקמן סעיף ב' דוגמא ד' לגבי הגרעינים הדבוקים מבחוץ לאבטיח. וסעיף ה' דוגמא א' לגבי קיבוץ הגרעינים שבראש הקלח).

ב. א. אין להוציא לכתחלה את גרעיני השזיף והתפוז"ע (וכיו"ב כבסמוך אות ב') אף כדי לאכול הפרי לאלתר, לכן המכין מהם סלט פירות יראה לכתחילה להוציא הגרעינים רק בדרך היתר, כמבואר בדעת החזו"א בסמוך, אמנם באוחז הפרי בידו מותר להסיר את הגרעינים מהחלק שעומד לאכול מיד בפעם אחת.

ולדעת החזו"א - אסור. אלא יסדוק השזיף ויאחז הגרעין בידו אחת וימשוך בידו השניה את הפרי מעליו. ובתפוז"ע שאי אפשר בכך יאכל הפרי מסביב הגרעין או שיסיר הגרעינים עם חתיכה ניכרת מן הפרי.

ב. פירות הדומין באופן אכילתם לשזיף ותפוז"ע כגון: אפרסק, שסק, תמר, אפרשזיף, משמש, אבוקדו דינם כנ"ל אות א'.

ג. מותר להוציא את גרעיני השסק ע"י לחיצת הפרי ודחיקתו כדי לאכלו מיד. ולדעת החזו"א אסור אלא יאכל הפרי מסביב הגרעין או שיכניס הפרי עם הגרעינים לתוך פיו ויוציאם משם.

[1234567]

ד. אבטיח שמעט גרעינים דבוקים בו מבחוץ, כמצוי בחלק התחתון של הקלח אחר שאכלו מלמעלה, או בחתיכות המוגשות לאכילה, יש לדמות דינו להנ"ל, שלכתחילה אין להסיר הגרעינים אף כדי לאכלו לאלתר, אמנם באותו החתיכה בידו ודעתו לאכלה מיד, מותר להוציא הגרעינים מן המקום שעומד לאכול בפעם אחת, אבל לא מכולה. ולדעת החזו"א - אסור, אלא יאכל הפרי שסביב הגרעינים או שיכניסם לתוך פיו ויוציאם משם או שיוציא עמהם חתיכה ניכרת מן הפרי.

ה. לפיכך המכין חתיכות אבטיח לאחרים יזהר שלא יסיר הגרעינים הדבוקים בו מבחוץ כלל [וכל שכן הגרעינים שבתוכו] (ולעניין הגרעינים שבראש הקלח דינו כדלקמן סעיף ה' דוגמא א').

ו. ^{מלון} לאחר ששפך את הנוזל שבו, או שחתכו לחתיכות, ונשארו בו רק מעט גרעינים דבוקים בגוף הפרי, דינו כנ"ל גבי אבטיח.

ג. אין להסיר את גרעין האפרסק וכיו"ב אפילו נמשכים עמו חוטי הפרי, ואם נשאר עליו מקצת מבשר הפרי יש מתירים. ולדעת החזו"א אסור, ואם נשאר כמות ניכרת מן האפרסק על גבי הגרעין כגון רבע מהפרי מותר להסירם יחד לכו"ע, ואח"כ יכול לאכול הפרי שעל גבי הגרעין לאלתר.

ד. א. מותר להוציא גרעין השזיף, אפרסק, זית וכיו"ב ע"י שימצצנו מעט בפיו כיון שמצוי בהם לחלוחית וסיבי הפרי. ואפילו רוצה לאכול את הפרי לאחר זמן. ולדעת החזו"א אסור אלא א"כ כוונתו באמת להנות ממציצת הגרעין. ולכו"ע אין להסיר הגרעינים בלי שימצצם תחילה.

ב. גרעיני שסק, אבטיח, מלון, משמש וכיו"ב, אין הנאה במציצתם ולכן אין להוציאם אף ע"י מציצתם, אלא באופני ההיתר המבוארים בפרק זה.

ה. א. קיבוץ גרעיני האבטיח שבראש הקלח מותר להוציאם בידו או בסכין כדי לאכול האבטיח לאלתר כיון שאי אפשר לאכלו בענין אחר ודרך אכילתו בכך. (ובאופן שיש רק מעט גרעינים דינם כדלעיל סעי' ב' דוגמא ד').

ב. הפותח מלון מותר לשפוך את הנוזל והגרעינים הצפים בתוכו שאינם חשובים כמעורבים עם הפרי כלל. ואם הגרעינים מחוברים בו

בלא נזול אסור. וכן מותר להוציא את רבוי הגרעינים שנשארו דבוקים לגוף הפרי אם אי אפשר לאכלו בעניין אחר שדרך אכילתו בכך. (ובאופן שיש רק מעט גרעינים ושייך לאכלו בענין אחר דינו כדלעיל סעי' ב' דוגמא ד').

ג. מותר ליטול פרי כגון חתיכת אבטיח, מלון, שסק, שזיף וכיו"ב, כדי לאכלו לאלתר, אע"פ שע"י נטילתו יפול ממילא הגרעין ממנו כגון שאינו מחובר בו היטב, שהרי אי אפשר לאוכלו באופן אחר (חזו"א נ"ד ב'). אבל אין לנער הגרעינים ממנו.

ו. א. מותר להוציא את הגרעינים הדקים שבצימוקים או שבענבים ללא גרעינים כיון שדרך רוב בני-אדם לאכלם יחד עם הענב. ולאיסטנים שאין יכול לאכלם יחד כלל - אסור.

ב. מותר להוציא את הגרעינים הלבנים הדקים שבאבטיח ללא גרעינים כיון שדרך רוב בני אדם לאכלם עם האבטיח. ולאיסטנים שאין יכול לאכלם יחד כלל - אסור.

ג. גרעיני תאנים וגויאבה מותר להוציאם אף לצורך אחר זמן.

ד. גרעיני עגבניה ומלפפון מותר להוציאם אף לצורך אחר זמן.

ה. מותר להסיר את החוטים החומים הדקים שעל גבי הבננה. ולאסטנים שאין אכלם יחד כלל - אסור.

ו. מותר להסיר את החוטים הלבנים הדקים שעל גבי פלחי התפוח. ולאסטנים שאין אכלם יחד כלל אסור. (ולענין החוטים העבים שבין הפלחים עיין לקמן ס"ט דוגמא ד').

ז. א. אם בעת אכילת האבטיח נתקל במספר גרעינים מקובצים יכול להוציאם עם מעט מן הפרי עמהם. ולדעת החזו"א אסור אלא אם כן יטול כמות נכרת עמהם.

ב. אבל בגרעין בודד אף לדעת החזו"א יש להקל ולהוציאו רק עם מעט מן הפרי, כיון שאין מעורב אלא עם סביבותיו.

ג. מותר לחתוך פלפל ולהוציא את גרעיניו והסירות הלבנות שבו יחד עם מקצת מן הפרי, ולדעת החזו"א אסור אלא אם כן יטול חתיכה ניכרת מהפרי עמהם. [ואם אח"כ נשארו דבוקים בו מעט גרעינים דינו

כנ"ל בסעיף ב', שאין להוציאם אלא מן המקום שעומד לאכול מיד בפעם אחת כשאוחזו בידו. ולדעת החזו"א אסור. ובנשאר רק גרעין א' או ב' דינו כנ"ל סעי' ו', שמותר להוציאם].

ט) א. העוקצים הקטנים המחוברים לענבים, מותר להוציאם כשאוחזו בענב בידו כדי לאכלו מיד משום ש"דרך אכילתם" היא להסירם קודם שנותנם בפיו. ולדעת החזו"א אסור אלא יאחז בעוקץ וימשוך הענב אליו או שיכניסנו לפיו ויוציא העוקץ משם.

ב. כן הדין גם במסיר העוקץ המחובר למלפפון או קצוות המלפפון, ואם אין אוחזו בידו עיין לקמן (פכ"ו סעי' א' דוגמא ב').

ג. עוקץ תפוח עץ אסור להוציאו לבדו דאין "דרך אכילה" להוציאו תחילה, אמנם אין למחות ביד המקל בכך כשאוחזו בידו לאכלו מיד. ולדעת החזו"א יש למחות בידו. אבל יכול להוציאו יחד עם חלק מן הפרי. וכן יכול לאחוז בעוקץ ולמשוך התפוח אליו כדי לאכלו לאלתר.

ד. אין להוציא את החוטים הלבנים העבים שבין פלחי התפוז אפי' כדי לאכלו לאלתר. אמנם באוחז התפוז בידו מותר להוציאם מן המקום שעומד לאכול מיד בפעם אחת ולדעת החזו"א אסור. אבל החוטים הלבנים הדקים לכו"ע מותר להוציאם כיון שנאכלים עם הפרי, כנ"ל סעיף ו'.

ה. אין להסיר את עוקץ האפרסמון והעלה המחובר בו, אלא יחתכו עם מעט מן הפרי ואפילו לצורך לאחר-זמן. ואם אוחזו בידו ודעתו לאכלו מיד. מותר. ולדעת החזו"א אסור.

סעיף ה' בשו"ע

פרק יד

ברירת מאכל שאינו ראוי וברירת פסולת (דין תורמוס)

המורה נחנך

(א) הנוטל מאכל שטרם נגמר עיקר בישולו ונאכל בדוחק כגון פרי קשה, מתוך פסולת שראויה יותר ממנו, [וכל שכן מתוך שאר מאכלים טובים], אפשר דחשוב כבורר פסולת מתוך אוכל וחייב, אפילו דעתו לאכלו לאלתר.

(ב) יש אומרים שאף הקולפו מקליפתו שאינה ראויה כדי לאכלו לאלתר - חייב, כל שאם ישאר בקליפתו יגמר בישולו.

אמנם לכאורה יש לחלק דדוקא תורמוס שאין נכשר מעצמו, בעודו מר חשיב פסולת, משא"כ פירות הנכשרים מעצמן ניזיל בתר סופם וייחשבו אוכל גם בעודן מרים, וסברא כזו נזכרה בתוס' (נזיר ל"ה). ד"ה "דבין הבינים". והצעת הדבר לפני הגרנ"ק שליט"א, וא"ל דחילוק יש אבל מי יימר דהחילוק קובע. ונראה כוונתו דאפשר דעצם היותם אינם ראויים בשלב זה מחשיבם כפסולת, וכפשטות לשון המ"ב. ועכ"פ מידי ספק דאורי לא יצאנו לכן יש להחמיר.

(ב) "א וכו'" - הוא אליבא דפירוש ה"לח"מ" ופירוש "קדמון ממצרים" בדעת הרמב"ם הנ"ל דמיירי בבורר התורמוס מתוך קליפתו המונעת הסרחתו ומאפשרת הכשרתו וחשיב כבורר פסולת מתוך אוכל, ונראה שעיקר טעם האיסור משום דאינו ראוי כ"כ כעת ודרך העולם,

(א) "הנוטל וכו'" - כמבואר בשו"ע שי"ט סעי' ה' בדינא דתורמוס אליבא דהרמב"ם (פ"ח הי"ג) וכפירוש המ"ב סק"ט דהתורמוס מר מאוד וחשיב כפסולת, ופסולתו אינו מר כ"כ, ע"כ הבורר מפסולתו חשוב כבורר פסולת מתוך אוכל. ובפשטות מיירי ברמב"ם בעומד לאכלו לאלתר, כמ"ש הגר"א (שי"ט ס"ו) דמדין תורמוס למד הרמב"ם דפסולת מתוך אוכל חייב, א"כ ע"כ דבגמ' מיירי בלא לאלתר, וכפי' ר"ח. ולא דמי לעלים מעופשין הנאכלין ע"י הדחק שאיסורם רק מדרבנן, דהתם הא הו' אוכלא משא"כ התורמוס שטרם הוכשר לאכילה, דלשיטה זו גרסי' "ואי לא שלקי ליה" כגר"א (שם י'), וחשוב עדיין פסולת מה"ת, כנלענ"ד.

ומש"כ "אפשר וכו'" - דהא דימנו דין "תורמוס" לפירות שטרם נגמר בישולם,